

ΕΝΑΣ ΗΤΤΗΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΑΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΧΘΡΟΣ

1. Πολύς λόγος γίνεται συχνά για τον Σατανά και τους άγγέλους του, πού φθάνει μερικές φορές σε απaráδεκτη υπερβολή, ή όποία ίσως - ίσως φθάνει τά όρια τοῦ μανιχαϊστικοῦ διαλισμοῦ - τῆς διαρχίας. 'Ιδιαίτερα, τό ιερό βιβλίο τῆς Αποκαλύψεως ἐπιστρατεύεται μέ διάφορες εὐκαιρίες για νά στηρίξη προσωπικές θέσεις, ἐνίοτε αὐθαίρετες, σέ ἐσχατολογικές συζητήσεις, οί όποίες, ἀντί νά βλέπουν τόν ἐρχόμενον ἔνδοξον Υἱόν τοῦ ἀνθρώπου, παρατηροῦν περισσότερο τόν ρόλο τοῦ Σατανᾶ καί τῆς συνοδείας του, δηλαδή τῶν δύο θηρίων, τοῦ Ἀντιχρίστου καί τοῦ ψευδοπροφήτη του. Δέν εἶναι ὑπερβολή ἂν ποῦμε ὅτι ἀρεσκόμεστε συχνά νά κουβεντιάζωμε περισσότερο για τόν Σατανά καί τά κακόβουλα σχέδιά του για τόν ἀνθρωπο, παρά για τό ὑπέροχο καί ὑπέρλογο σχέδιο τοῦ Θεοῦ για τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀντιχριστολογία ἔφθασε μάλιστα στό ἀποκορύφωμά της μέ τήν ἀλλαγὴ τῆς χιλιετίας, ὅταν θρηνήσαμε ἀκόμη καί θύματα σατανικῶν πράγματι αἱρέσεων, πού ἐκμεταλλεύτηκαν ἐγκληματικά τήν ἄγνοια καί σκόρπισαν τόν φόβο, τήν ἀνησυχία καί τήν σύγχυση στόν εὐκολόπιστο σύγχρονο ἀνθρωπο.

Μέ ὁδηγό μας τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο, θά ξεσκεπάσωμε αὐτόν τόν ἠττημένο καί ἀκίνδυνο πλέον αἰώνιο ἐχθρό τοῦ ἀνθρώπου, τόν "πατέρα τοῦ ψεύδους", τόν "ἀνθρωποκτόνο", ὁ ὁποῖος κατατροπώθηκε μέ τόν Σταυρό καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὅποῖος ἦλθε «ἵνα διά τοῦ θανάτου καταρηγήσῃ τόν τό κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τόν διάβολον» (Ἐβρ. β' 14).

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔχει συγγράψει τρεῖς θαυμάσιες ὁμιλίες εἰδικά περί τῆς ἐξουσίας τοῦ διαβόλου. Στήν πρώτη δίδει ἀπαντήσεις σ' ἐκείνους πού ὑποστηρίζουν ὅτι "οἱ δαίμονες κυβερνοῦν τά ἀνθρώπινα καί δυσανασχετοῦν για τίς τιμωρίες τοῦ Θεοῦ". Στήν δεύτερη ἀπαντᾶ σ' ἐκείνους πού προβάλλουν τήν ἔνσταση "γιατί ὁ διάβολος νά μή βγῆ ἀπό τήν μέση" (νά μήν καταργηθῆ ἀπό τόν Θεόν, ὥστε νά μήν πλανᾶ τόν

άνθρωπο). Καί στήν τρίτη ἐπισημαίνει τίς αἰτίες τοῦ κακοῦ καί τῆς ἁμαρτίας, ἀποδίδοντάς τα στήν προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου καί ὄχι στή φύση τοῦ ἀνθρώπου ἢ στήν ἐξουσία τοῦ σατανᾶ.

2. Ἄς δοῦμε λοιπόν, πρωτίστως ποιᾶ εἶναι ἡ δύναμη, ἡ ἐξουσία τοῦ Σατανᾶ καί ἂν πράγματι εἶναι μιᾶ ἀναπόφευκτη ἀπειλή γιά τόν ἄνθρωπο καί συγκεκριμένα γιά τόν πιστό Χριστιανό.

Εἶναι σαφές ὅτι ἡ δύναμη τοῦ Σατανᾶ εἶναι ἀνάλογη μέ τήν φύση του ὡς πνευματικοῦ ὄντος. Ἄφοῦ εἶναι ἓνας πεπτωκός ἄγγελος καί μάλιστα ἀρχάγγελος, ὁ Ἐωσφόρος, ἔχει τίς ἰδιότητες τῶν ἀγγέλων, μέ τήν διαφορά ὅτι μετά τήν πτώση του ἐξέπεσε στήν καστάσταση τῆς πονηρίας, γι' αὐτό καί ὀνομάζεται καί Πονηρός ἢ Διάβολος. Μέ τήν κακή χρήση τῆς ἐλεύθερης προαίρεσής του ἔφθασε στήν ἀνταρσία κατά τοῦ Θεοῦ καί στήν πτώση. Ἔτσι στήν ἐλεύθερη πάλι προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου ἀποβλέπει γιά νά τόν πλανήσει καί νά τόν ρίξη στήν ἁμαρτία. Ἡ ἐξουσία του ὅμως πάνω στόν ἄνθρωπο εἶναι σχετική καί περιορισμένη ἀφοῦ, ὅπως μᾶς διαβεβαιώνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ Θεός ἐπιτρέπει μέν τόν πειρασμόν ὅμως *"οὐκ ἑάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπέρ ὃ δύνασθε, ἀλλά ποιήσει σύν τῷ πειρασμῷ καί τήν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν"* (Α΄ Κορ. 10,13). Ἄλλωστε ὁ Σατανᾶς, ὅταν μᾶς πειράζει, ἀγνοεῖ τήν ἔκβαση τοῦ πειρασμοῦ. Σημειώνει σχετικά ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς: *"πειράζει ἡμᾶς ὁ διάβολος εἰδώς μέν ὃ ἐσμέν, οὐκ εἰδώς δέ εἰ ὑπομενοῦμεν"* (Στρωματεῖς Δ΄12, Β΄ 8.78).

[Παρενθετικά νά ποῦμε ἐδῶ ὅτι οὔτε κἂν τά μέλλοντα δέν γνωρίζουν οἱ δαίμονες, καί ἄρα οὔτε νά προβλέψουν ἢ νά μαντέψουν μέ ἀκρίβεια τό μέλλον καί τήν τύχη τοῦ ἀνθρώπου μποροῦν, ὅπως νομίζουν ἢ ὑποστηρίζουν μερικοί πού ἀπευθύνονται στά ὄργανα τῆς πλάνης τούς μάγους, τούς μάντιες κλπ. Ὁ ἱ. Δαμασκηνός παρατηρεῖ ἐν προκειμένῳ: *"τά μέλλοντα οὐκ οἶδασιν οἱ δαίμονες, προλέγουσι δέ ταῦτα ποτέ μέν τά μακράν γινόμενα βλέποντες, ποτέ δέ στοχαζόμενοι, ὅθεν καί τά πολλά ψεύδονται"* (Ἐκδοσις Ὁρθοδόξου Πίστεως Β΄4. Μ. 94,877).

Ἡ γνώση τῶν δαιμόνων κατά τόν ἰ. Αὐγουστῖνο στερεῖται τῆς ἀγάπης γι' αὐτό "φυσιοῖ αὐτούς". "Στρέφεται δέ κυρίως ἡ γνῶσις αὕτη περί τὰ σωματικά καί πρόσκαιρα, ἧτις διά τοῦτο εἰς τούς φωτεινοῦς ἀγγέλους παρουσιάζεται εὐτελής καί ἀξιοκαταφρόνητος, καθ' ὃν χρόνον οἱ δαίμονες δι' αὐτήν ὑπερηφανεύονται καί φυσιοῦνται" (παρά Π. Τρεμπέλα, Δογματική τ.Α' σελ.455).

Ἰδιαίτερα στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ διαπιστώνομε τόν πλήρη ἐξευτελισμό τοῦ διαβόλου, ὁ ὁποῖος δέν ἔχει τήν ἰκανότητα νά διακρίνη καί νά διαγνώσῃ ποιὰ εἶναι ἡ πραγματική φύση τοῦ Χριστοῦ, γι' αὐτό καί Τόν πειράζει στήν ἔρημο, νομίζοντας ὅτι ὁ Ἰησοῦς θά ὑποκύψῃ στούς ἰσχυροῦς πράγματι πειρασμούς. Ὡς σημειώνει ὁ ἰ. Αὐγουστῖνος "οὐκ ἐπίστατο εἰ ὁ Ἰησοῦς αὐτός εἶη· διό καί ἐπείραζεν αὐτόν" (De civitate Dei IX, 20 P.L. 41,273).]

Τό ἴδιο συμβαίνει καί στήν δική μας περίπτωση: Πειράζει ὁ σατανᾶς τόν ἄνθρωπο, ἀλλά δέν γνωρίζει τήν ἔκβαση τοῦ πειρασμοῦ, καθόσον αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπό τήν προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτσι, ἄλλοι, διά τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ, ὑπερισχύουν τῆς σατανικῆς ἐπιβουλής, ἐνῶ ἄλλοι ὑποχωροῦν πρό τῶν ποικίλων δελεασμάτων τοῦ πονηροῦ. "Οὔτε οἱ ἄνθρωποι εἶναι κακοί, οὔτε ὁ ἴδιος ὁ διάβολος μπορεῖ νά βλάβῃ ὅποιον ἔχει τόν νοῦ του", θέτει ὡς τίτλο τῆς Γ' ὁμιλίας του ὁ ἰ. Χρυσόστομος.

Δέν ἐξουσιάζουν λοιπόν τήν ζωήν τοῦ ἀνθρώπου οἱ δαίμονες. "Ἄν κυβερνοῦσαν οἱ δαίμονες, λέει ὁ ἰ. Χρυσόστομος, σέ τίποτε δέν θά εἴμαστε καλύτεροι ἀπό τούς δαιμονισμένους, ἀλλά μᾶλλον θά εἴμαστε χειρότεροι ἀπό ἐκείνους. Διότι ἐκείνους δέν τούς παρέδωσε ὁ Θεός ἐξ ὀλοκλήρου στήν τυραννία τῶν δαιμόνων, ὅποτε θά εἶχαν πάθει πολύ φοβερώτερα ἀπ' ὅσα παθαίνουν τώρα. Καί θά ἤθελα νά ρωτήσω ὅσους λένε αὐτά, ποιάν ἀταξία βλέποντας στήν παροῦσα ζωή, ἀνάγουν ὅλα τὰ ἀνθρώπινα στήν κυβέρνηση τῶν δαιμόνων;"

3. Στή συνέχεια, ὁ ἱερός πατήρ, μέσα ἀπό τήν τάξη πού συνέχει τό σύμπαν καί τήν ζωή τῶν

άνθρώπων, συμπεραίνει ότι τά πάντα έχουν δημιουργηθεῖ "καλά λίαν" από τόν Θεόν καί ἄρα τό κακό καί ἡ ἁμαρτία δέν εἶναι μέσα στήν φύση τῶν ὄντων, ἀκόμα καί τῶν λογικῶν. Ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ καί τῆς ἁμαρτίας δέν βρίσκεται στήν φύση - κτίση οὔτε στόν διάβολο, ἀλλά ὀφείλεται στήν προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος μέ τήν ἐλεύθερη βούλησή του κάνει ὀρθή χρήση ἢ κατάχρηση τῆς κτίσεως ἢ τοποθετεῖται ἐσφαλμένα ἐναντι αὐτῆς. "Ἄς ἀφήσουμε λοιπόν, λέει, κατά μέρος τόν διάβολο κι ἄς φέρουμε στήν μέση τήν κτίση, γιά νά μάθης ὅτι δέν εἶναι ὁ διάβολος σέ μᾶς αἰτία τῶν κακῶν, ἀν θέλουμε νά προσέχουμε. Γιά νά μάθης ὅτι ὁ ἀδύνατος στήν προαίρεση κι ἀμελής καί ράθυμος, ἀκόμη κι ἂν λείπη ὁ διάβολος, πέφτει καί ρίχνει τόν ἑαυτό του σέ βάραθρα πολλά κακίας".

Ἔτσι ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἀναλύοντας τήν σκέψη του ξεκινᾷ ἀπό τήν παρατήρηση τῆς φύσεως καί συμπεραίνει ὅτι ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ καί τῆς ἁμαρτίας προέρχεται ἀπό τήν κακή χρήση τῆς φύσεως πού κάνει ὁ ἄνθρωπος καί ἀπό τήν φύση τῆς φύσεως. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτάνει, διερωτᾶται, εἴτε διότι φθάνει στή λατρεία τῆς ἴδιας τῆς φύσεως, δηλαδή στήν εἰδωλολατρία καί ἄρα στήν ἄρνηση τοῦ Θεοῦ καί στήν ἀποστασία ἀπ' Αὐτόν, εἴτε διότι καταχρᾶται καί καταστρέφει τήν φύση, φταίει ἡ φύση γι' αὐτό ἢ ὁ διάβολος; "Μά ποιός εἶναι τόσο βρωμερός, ἀπαντάει ὁ ἴδιος πατήρ, ποιός εἶναι τόσο ἀναίσθητος καί παράλογος, ὥστε νά κατηγορήσει τήν κτίση; Τί λοιπόν ἔχουμε νά ποῦμε γι' αὐτή; Δέν εἶναι κακή. Εἶναι καλή κι ὁμορφη, εἶναι δεῖγμα τῆς σοφίας καί τῆς δυνάμεως καί τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ. Ἄκου λοιπόν πῶς τή θαυμάζει ὁ προφήτης, λέγοντας: «Ὡς ἐμεγαλύνθη τά ἔργα σου Κύριε! πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας» (Ψαλμ.103, 24). Δέν διέτρεξε τό καθένα, ἀλλά τά ἀπέδωσε στό ἀκατάληπτο τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ. Κι ὅτι καί γιά ὠφέλεια ἔτσι ὁμορφη καί μεγάλη τήν ἔφτιαξε, ἄκου το ἀπό ἄλλον ἱερό συγγραφέα, πού λέγει: «Ἐκ μεγέθους καί καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργός αὐτῶν θεωρεῖται» (Σοφ.Σολ. 13,5). Ἄκου καί τόν Παῦλο πού λέγει: «Τά γάρ ἄορατα αὐτοῦ ἀπό κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται» (Ρωμ. 1,20). Ὁ

καθένας ἀπ' αὐτούς, μέ ὅσα εἶπε, αἰνίχθηκε ὅτι ἡ κτίσις μᾶς χειραγωγεῖ πρὸς τὴ θεογνωσία, ὅτι αὐτὴ μᾶς κάνει νά γνωρίζουμε τόν Κύριο. Τί λοιπόν; Ἄν δοῦμε αὐτὴ τὴν ὁμορφὴ καὶ θαυμαστή, νά ἔχη γίνεῖ ἡ ἴδια αἰτία ἀσέβειας σέ πολλούς, θά τὴν κατηγορήσουμε; Καθόλου ἀλλά ἐκείνους, πού δέν χρησιμοποίησαν ὅπως ἔπρεπε τό φάρμακο. Ποῦ λοιπόν εἶναι αἰτία ἀσέβειας αὐτὴ πού χειραγωγεῖ σέ θεογνωσία; «Ἐσκοτίσθησαν, λέγει, ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν οἱ φιλόσοφοι, καὶ ἐσεβάσθησαν, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρά τόν κτίσαντα» (Ρωμ. 1, 21,25). Πουθενά διάβολος ἐδῶ, πουθενά δαίμων ἐδῶ, ἀλλά μονάχα ἡ κτίσις προβάλλει στή μέση διδάσκοντας τὴ θεογνωσία. Πῶς λοιπόν ἔχει γίνεῖ αἰτία ἀσέβειας; Ὅχι ἐξ αἰτίας τῆς φύσεώς της, ἀλλά ἐξ αἰτίας τῆς ἀμέλειας ὅσων δέν προσέχουν. Τί λοιπόν; θά βγάλουμε, πές μου, καὶ τὴ φύση ἀπό τὴ μέση;" .

Δέν μπορούμε λοιπόν νά ποῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀμάρτησε ἐπειδὴ τόν παρέσυρε ἡ ὁμορφιά τῆς φύσεως ἢ ἐπειδὴ τόν παραπλάνησε ὁ διάβολος ὥστε νά τὴν λατρέψει ἢ νά τὴν καταστρέψει.

4. Ἀκολουθῶς, ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἐξετάζει τὴν θέση καὶ τόν ρόλο τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος στήν διάπραξη τῆς ἀμαρτίας. Εἶναι ἄλλωστε διαπιστωμένο ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀμαρτάνει ἢ ἀγιάζει μέσα ἀπό τὴν χρῆση τῶν μελῶν του καὶ τῶν ὀργάνων του: τοῦ νοῦ, τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς γλώσσας, τῶν χειρῶν, τῶν ποδιῶν του κλπ. Μήπως λοιπόν σ' αὐτά πρέπει νά ἐπιρρίψη ὁ ἄνθρωπος τὴν αἰτία τῆς ἀπώλειας του ἢ σ' αὐτά καὶ μόνο νά ἀποδώσει τὴν εὐαρέστησή του ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Ὅμως, ὅπως συμβαίνει μέ τὴν κτίσις - φύση ἔτσι καὶ μέ τὰ μέλη τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἡ αἰτία τῆς ἀμαρτίας πρέπει νά ἀποδοθῆ στή χρῆση τους, πού ἐξαρτᾶται ἀπό τὴν προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὄχι στήν φύση τους, ἀφοῦ κι αὐτά εἶναι δημιουργημένα ἀπό τόν Θεό "καλά λίαν".

Λέει ὁ ἱ. πατήρ: "Ἄς ἔλθουμε στά μέλη τὰ δικά μας. Διότι κι αὐτά θά τὰ βροῦμε νά εἶναι αἰτία ἀπώλειας, ἂν δέν προσέχουμε, κι ὄχι ἐξ αἰτίας τῆς φύσεώς τους, ἀλλά ἐξ αἰτίας τῆς ραθυμίας μας. Κύττα. Τά μάτια μᾶς δόθηκαν, ὥστε βλέποντας τὴν

κτίση νά δοξάζουμε τόν Κύριο. Άν όμως δέν χρησιμοποιήσουμε καλά τά μάτια μας, μᾶς γίνονται πρόξενα μοιχείας. Ἡ γλῶσσα μᾶς δόθηκε, γιά νά εὐφημοῦμε, γιά νά ὑμνοῦμε τόν Δημιουργό. Ἀλλά ἂν δέν προσέχουμε καλά, μᾶς γίνεται αἰτία βλασφημίας. Καί τά χέρια μᾶς δόθηκαν, γιά νά τά σηκώνουμε σέ προσευχές. Ἀλλά ἂν δέν εἴμαστε σέ ἀνάνηψη, τά ἀπλώνουμε σέ πλεονεξία. Τά πόδια μᾶς δόθηκαν, γιά νά τρέχουμε σέ καλά ἔργα. Ἀλλά ἂν ἀμελοῦμε, θά ἔχουμε κακές πράξεις μ' αὐτά. Βλέπεις ὅτι τόν ἀσθενῆ ὄλα τόν βλάπτουν; Βλέπεις ὅτι τόν ἀσθενῆ καί τά σωτήρια φάρμακα τόν σπρώχνουν στόν θάνατο, ὄχι ἀπό τή δική τους φύση, ἀλλά ἐξ αἰτίας τῆς ἀδυναμίας του;"

5. Στήν συνέχεια, ὁ ἱ. Χρυσόστομος κάνει διάκριση μεταξύ **ἠθικοῦ κακοῦ**, πού εἶναι ἡ ἀμαρτία καί **φυσικοῦ κακοῦ**, πού εἶναι ἡ δοκιμασία, ἡ ἀρρώστια καί ὁ θάνατος. Τό δεύτερο, τό φυσικό κακό συναντᾶται εἴτε ὡς εἶδος πειρασμοῦ πού προέρχεται ἀπό τόν διάβολο, κατά παραχώρηση Θεοῦ, ὅπως στήν περίπτωση τοῦ Ἰώβ, εἴτε χρησιμοποιεῖται ὡς δοκιμασία ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ μόνον πρός ὄφελος τοῦ ἀνθρώπου.

Σχολιάζοντας τό χωρίον Ψαλμ. οζ' 34, γράφει: "ὅτε γάρ ἀπέκτεινεν αὐτούς τότε ἐξεζήτησαν αὐτόν καί ἐπέστρεφον καί ὀρθρίζον πρός τόν Θεόν"ι. Καί συνεχίζει: "Μιλᾶ λοιπόν γιά ἐκείνη τήν κακία, πού σωφρονίζει, πού κάνει τούς ἀνθρώπους νά λάμπουν, πού τούς ἀναδείχνει πιό θερμούς, πού ἐπαναφέρει στήν ὀρθή σκέψη, κι ὄχι γιά τήν ἄλλη ἐκείνη, πού ἔχει ἀσχημη φήμη κι ἀξίζει κατηγορία. Ἡ πρώτη πραγματοποιεῖται γιά τήν ἐξουδετέρωση ἐκείνης. Κακία λοιπόν ὀνομάζει αὐτή τήν κάκωση, πού μᾶς προκαλεῖται ἀπό τίς τιμωρίες, ὀνομάζοντάς την ἔτσι, ὄχι ἀπό τήν πραγματική της φύση, ἀλλά ἀπό τήν ἐντύπωση πού ἔχουν γι' αὐτήν οἱ ἀνθρώποι".

Αὐτή ἡ δοκιμασία τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεόν, μέσω τοῦ φυσικοῦ κακοῦ, τοῦ πόνου, τῆς ἀρρώστιας, τοῦ σεισμοῦ κλπ. δέν ἀποβλέπει στήν καταστροφή τοῦ ἀνθρώπου οὔτε ἀποτελεῖ ἐκδίκηση τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἱ. Χρυσόστομος βλέπει ὄλα αὐτά ὡς παιδαγωγία, ὡς πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιά τόν ἀνθρώπο.

Γι' αυτό και δέν μπορούμε νά ἐκλάβουμε τίς δοκιμασίες ὡς κακά, ἀφοῦ γίνονται γιά τήν πνευματική μας ὑγεία. "Ἔτσι κι ὁ γιατρός. Δέν εἶναι θαυμαστός μονάχα ὅταν βγάλη τόν πάσχοντα σέ κήπους καί λιβάδια, οὔτε ὅταν σέ λουτρά καί δεξαμενές μέ νερά, οὔτε ὅταν στρώση πλούσιο τραπέζι, ἀλλά κι ὅταν τόν προστάζη νά νηστεΐη κι ὅταν τόν πιέζη μέ τήν πεῖνα καί τόν βασανίζη μέ τή δίψα, καί τόν καρφῶνη στό κρεβάτι, καί τοῦ κάνη σωστή φυλακή τό σπίτι καί τόν στερεῖ κι ἀπό τό φῶς ἀκόμη, σκοτεινιάζοντας τό δωμάτιο ἀπό παντοῦ μέ παραπετάσματα, κι ὅταν βάζη νυστέρι κι ὅταν καυτηριάζη κι ὅταν παρουσιάζη πικρά φάρμακα, ἐπίσης καί τότε εἶναι γιατρός. Πῶς λοιπόν δέν εἶναι παραλογισμός, αὐτόν πού τόσα κάνει κακά νά τόν λέμε γιατρό καί τόν Θεό, ἂν καμμιά φορά κάνη κάτι τέτοιο, ἂν λόγου χάρη ρίξη πεῖνα ἢ θανατικό, νά τόν βλασφημοῦμε καί νά τοῦ ἀρνούμαστε τήν πρόνοια τοῦ παντός;" .

Καί καταλήγει: "Πῶς λοιπόν δέν εἶναι παράλογο, ὁ πατέρας ἢ ὁ γιατρός ἢ ὁ δικαστής ἢ ὁ γεωργός νά ἐπιδοκιμάζονται καί μήτε τόν ἕνα πού διώχνει ἀπό τό σπίτι τόν γυιό του, μήτε τόν γιατρό πού παιδεύει τόν ἄρρωστο, μήτε τόν δικαστή πού ἐπιβάλλει ποινή, μήτε τόν γεωργό πού κλαδεύει νά ψεγαδιάζουμε καί νά κατηγοροῦμε, ἐνῶ τόν Θεό, σάν θελήση κάποτε νά μᾶς ἀλαφρώση τό κεφάλι ἀπό τό πολύ μεθύσι τῆς κακίας, νά τόν ψεγαδιάζουμε καί μέ χίλια δυό νά τόν κατηγοροῦμε;" .

Ὁ πραγματικός πειρασμός προέρχεται ἀπό τόν σατανᾶ. Ὅμως καί σ' αὐτή τήν περίπτωση ἡ δύναμη καί ἡ ἐξουσία του εἶναι περιορισμένη, ὅπως στήν περίπτωση τοῦ Ἰώβ, ἀνίκανη νά βλάβη πραγματικά τόν ἄνθρωπο ἂν ὁ ἴδιος δέν τό θελήση, ἂν δέν ὑποκύψη σ' αὐτόν μέσω τῆς δικῆς του προαιρέσεως. Ἐξ ἄλλου ὁ Θεός "οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπέρ ὃ δυνάμεθα". Καί κατά τόν Ἀπ. Ἰάκωβο: "Μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι ἀπό θεοῦ πειράζομαι· ὁ γάρ θεός ἀπειραστός ἐστίν κακῶν, πειράζει δέ αὐτός οὐδένα. Ἐκαστος δέ πειράζεται ὑπό τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος (παρασύρεται) καί δελεαζόμενος" (Ἰακ. α' 13-14) .

Ὅπως λέει ὁ ἱ. Χρυσόστομος: "Ὁ διάβολος δέν νικᾷ μέ τή βία, οὔτε μέ τήν τυραννία, οὔτε

ἀναγκάζοντας, οὔτε ἐκβιάζοντας. Διότι ἂν ἦταν ἔτσι, ὅλους θὰ τοὺς ἔριχνε στήν ἀπώλεια. Κι ἀπόδειξη τούτου φέραμε τοὺς χοίρους, στοὺς ὁποίους τίποτε δέν ἀποτόλμη-σαν νά κάνουν οἱ δαίμονες πρὶν τοὺς τό ἐπιτρέψη ὁ Κύριος" . Χρησιμοποιεῖ μάλιστα καί ἓνα ἀκόμη παράδειγμα: "Οἱ βασανισταί λέει, τιμωροῦν μέν τοὺς φταῖχτες, ὄχι ὅμως ὅσο θέλουν, ἀλλά ὅσο οἱ δικασταί τοὺς ἐπιτρέπουν". "Κακός ὁ διάβολος, λέει, τό ὁμολογῶ κι ἐγώ, ἀλλά γιά τόν ἑαυτό του κακός, ὄχι γιά μᾶς, ἂν ἔχουμε τόν νοῦ μας".

6. Γιά νά καταρρίψη ὁ ἱ. Χρυσόστομος κάθε ἀμφιβολία, ὅτι τό κακό βρίσκεται μόνο στήν προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου, φέρνει τόν λόγο στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑποστηρίζοντας ὅτι καί ἀπό τό ἱερώτατο πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ μπορεῖ νά προέλθῃ κακό στόν ἄνθρωπο. Μά εἶναι δυνατόν, μπορεῖ νά διερωτηθῆ κανεῖς - καί μάλιστα σκανδαλιζόμενος - νά μιλάμε γιά κακό πού θὰ προέλθῃ ἀπό τόν Σαρκωθέντα καί Ἐνανθρωπήσαντα Υἱό τοῦ Θεοῦ; Καί ὅμως, ἀπαντᾷ ὁ ἱ. Χρυσόστομος, ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο ἔγινε ὄχι μόνον σωτηρία γιά τόν ἄνθρωπο, ἀλλά καί κρῖμα, ὄχι γιατί ὁ Χριστός τό προκάλεσε, ἀλλά γιατί ὁ ἄνθρωπος τό ἐπέλεξε. Τοῦτο διαβεβαιώνει καί ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ὅταν λέει: "Εἰς κρῖμα ἐγώ εἰς τόν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μή βλέποντες βλέπωσι καί οἱ βλέποντες τυφλοί γένωνται.... εἰ τυφλοί ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δέ λέγετε ὅτι βλέπομεν· ἡ οὖν ἁμαρτία ὑμῶν μένει" (Ἰωάν. θ' 39-41).

Τό ἴδιο συνέβη καί μέ τόν Σταυρό τοῦ Χριστοῦ. Μήπως γι' αὐτό φταίει ὁ Χριστός; Μήπως φταίει τό φῶς ἂν κάποιοι δέν βλέπουν ἢ ὑποφέρουν ἀπό τήν παρουσία του; Φταίει ὁ Χριστός ἢ ἡ κακή προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου ὅταν τόν ἀπορρίπτει; Φταίει τό φῶς ἢ ἡ ἀσθένεια τῶν ὀφθαλμῶν ὅταν οἱ ἄνθρωποι τό ἀποφεύγουν ἢ ὑποφέρουν ἀπ' αὐτό;

Γράφει ὁ ἱ. πατήρ: "Θέλεις καί στόν ἴδιο τόν Χριστό νά δοκιμάσουμε τόν λόγο; Τί ὑπάρχει ἴσο μ' ἐκείνη τή σωτηρία; Τί τῆς παρουσίας ἐκείνης χρησιμώτερο; Κι ὅμως ἡ παρουσία αὐτή ἢ σωτήρια, ἢ χρήσιμη, σέ πολλούς ἔγινε πρόσθετος λόγος

τιμωρίας. "Εἰς κρῖμα γάρ, φησὶν, ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέψωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται" (Ἰωάν. θ' 39). Τί λές; Τό φῶς ἐγίνε αἰτία ἀναπηρίας; Δέν ἐγίνε τό φῶς αἰτία ἀναπηρίας, ἀλλά ἡ ἀδυναμία τῶν ματιῶν τῆς ψυχῆς δέν μπόρεσε νά ἀντέξῃ τό φῶς. Βλέπεις ὅτι ὁ ἀσθενής ἀπό παντοῦ βλάπτεται, ἐνῶ ὁ δυνατός ἀπό παντοῦ ὠφελεῖται;

Καί συνεχίζει: "Ἐδῶ ἔχουμε τὸν ἴδιο τὸν σταυρό, πού τί ἄλλο πιό σωτήριο ἀπ' αὐτόν; Κι ὁμως ὁ σταυρός ἐγίνε σκάνδαλο στούς ἀσθενοῦντες. "Ὁ λόγος γάρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ, τοῖς δέ σωζομένοις δύναμις θεοῦ" (Α' Κορ. α', 18). Καί πάλι: "Κηρύσσομεν Χριστόν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον Ἑλλησι δέ μωρίαν" (Α' Κορ. α', 23). Καί συμπεραίνει: "Διότι παντοῦ αἰτία εἶναι ἡ προαίρεση, παντοῦ τὸν πρῶτο λόγο ἔχει ἡ γνώμη. Γιατί κι ὁ διάβολος, ἂν θές νά μάθῃς, μᾶς εἶναι καὶ χρήσιμος, ἂν σωστά τὸν χρησιμοποιοῦμε, καὶ πάρα πολύ μᾶς ὠφελεῖ καὶ τό κέρδος μας ἀπ' αὐτόν δέν εἶναι ἀσήμαντο".

Μιλῶντας γιὰ τὰ "ἐρίφια" τῆς παραβολῆς τῆς Κρίσεως λέει: "Ἄν ὁ διάβολος ἦταν ἡ αἰτία τῶν ἀμαρτημάτων τους, δέν θά ἐπρόκειτο νά τιμωρηθοῦν αὐτοί, μιά κι ἄλλος εἶχε ἀμαρτήσῃ καὶ τοὺς εἶχε σπρώξῃ". Ἄλλωστε τό ἴδιο συνέβη καὶ μέ τὴν Εὐα: "Ἀπὸ τῆ δικῆ της ἐπιθυμία νικῆθηκε ἡ Εὐα, ὄχι ἀπὸ τὴν πονηρία τοῦ δαίμονος. Γι' αὐτό καὶ δέν ἀξιώθηκε συγχώρηση, ἀλλά λέγοντας "Τό φίδι μέ ξεγέλασε", τὴν ἔσχατη ποινὴ ἐπέσυρε πάνω της".

Καί συμπληρώνει: "Ὅλα αὐτὰ τὰ εἶπα τώρα, ὄχι γιὰ νά ἀπαλ-λάξω τὸν διάβολο ἀπὸ κατηγορίες, ἀλλά γιὰ νά ἐλευθερώσω ἐσᾶς ἀπὸ τὴν ραθυμία. Διότι πάρα πολύ θέλει ἐκεῖνος νά ρίχνουμε πάνω του τὴν αἰτία τῶν ἀμαρτημάτων μας, ὥστε μέ τίς ἐλπίδες αὐτές τρεφόμενοι καὶ κάθε εἶδος κακίας ἀραδιάζοντας, νά σωρεύσουμε ἐναντίον μας πολλὴ τιμωρία, μὴ πετυχαίνοντας καμμιά συγχώρηση μέ τό νά μεταθέτουμε σ' αὐτόν τὴν αἰτία, πράγμα πού δέν πέτυχε κι ἡ Εὐα. Ἀλλά ἐμεῖς ἄς μὴ τό κάνουμε αὐτό. Ἄς ἔχουμε ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἐπίγνωση τῶν τραυμάτων μας. Ἐτσι θά μπορέσουμε νά τοὺς βάλουμε πάνω τὰ φάρμακα. Διότι ὁποῖος ἀγνοεῖ τὴν ἀρρώστεια του, καμμιά φροντίδα γι' αὐτὴ δέν θά

πάρη. Ἄμαρτήσαμε κατά πολλούς τρόπους. Τό ξέρω κι ἐγώ. Ὅλοι εἴμαστε κάτω ἀπό τιμωρίες. Ἀλλά δέν εἴμαστε στερημένοι τῆ συγχώρηση, οὔτε ἀποκλεισθήκαμε ἀπό τῆ μετάνοια".

7. Ὅμως, οἱ ἀκροατές του ἔθεσαν στόν ἰ. Χρυσόστομο τό ἐρώτημα: Ἄφοῦ ἡ αἰτία τῆς ἀμαρτίας εἶναι στόν ἄνθρωπο καί ὄχι στή φύση ἢ στά μέλη τοῦ σώματός μας ἢ στόν σατανᾶ, γιατί τότε ὁ Θεός δέν τιμωρεῖ "ἐδῶ καί τώρα" ὅλους τούς κακούς; Καί ὁ ἰ. πατήρ ἀπαντᾷ: "Μερικές φορές, δημιουργεῖται ἡ αἴσθησις ὅτι ἐπικρατεῖ ἀδικία ἀφοῦ ὁ κακός προοδεύει καί ὁ καλός ὑποφέρει. Ὅμως κι ἐδῶ πρέπει νά δοῦμε τήν φιλανθρωπία καί τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. "Ἄν ὅλους ἐδῶ τιμωροῦσε τούς κακούς κι ὅλους ἐδῶ τιμοῦσε τούς ἐνάρετους, θά ἦταν περιττή ἡ μέρα τῆς κρίσεως. Πάλι, ἂν κανένα κακόν δέν τιμωροῦσε καί κανένα ἀπό τούς ἐνάρετους δέν τιμοῦσε, τότε κι οἱ παλιάνθρωποι θά γίνονταν πιό παλιάνθρωποι καί πιό κακοί, σάν πολύ πιό ἀδιάφοροι ἀπό τούς καλούς, καί πολύ περισσότερο ὅσοι θέλουν νά βλασφημοῦν θά κατηγοροῦσαν τόν Θεό καί θά ἔλεγαν ὅτι ὀλότελα λείπει ἡ πρόνοιά του ἀπό τῆ ζωῆ μας. Δέν τούς τιμωρεῖ ὅλους, γιά νά σέ πείση ὅτι ὑπάρχει ἀνάστασις".

8. Τέλος οἱ ἀκροατές ἔθεσαν στόν ἰ. Χρυσόστομο καί τό ἐρώτημα πού καί σήμερα ἀκούγεται: "Γιατί ὁ Θεός νά ἐπιτρέψη τήν ὑπαρξη τοῦ Σατανᾶ; Δέν θά μπορούσε νά τόν ἀφανίση;" Ἄλλωστε, ἔλεγαν καί λένε, χρησιμοποιεῖ τέτοιους ἀπατηλούς τρόπους ὁ σατανᾶς πού μπορεῖ εὐκολά νά ξεγελάσει τόν ἄνθρωπο.

Ὁ ἰ. Χρυσόστομος ἀπαντᾷ ὡς ἐξῆς: "Πρῶτα, ὅτι εἶναι πολύ ἀκριβότεροι οἱ νικηταί ἀπό τούς νικημένους, ὅσο κι ἂν εἶναι περισσότεροι οἱ μέν καί λιγώτεροι οἱ δέ. Διότι καλύτερος εἶναι, λέγει ἡ Γραφή, ἓνας πού κάνει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ παρά χίλιοι δυό παράνομοι. Ὑστερα, ὅτι σάν βγῆ ἀπό τῆ μέση ὁ ἀνταγωνιστής, ὁ ἴδιος ὁ νικητής ἀπ' αὐτό ζημιώνεται".

Στήν Γ' ὁμιλία του γράφει: "Ὅταν λοιπόν λέγη κανεῖς: Γιατί ἄφησε τόν διάβολο ὁ Θεός; νά τοῦ ἀπαντᾷς ὡς ἐξῆς: Διότι ὅσους ἔχουν ξύπνιο νοῦ καί

προσέχουν, ὄχι μονάχα σέ τίποτε δέν τούς ἔβλαψε, ἀλλά καί τούς ὠφέλησε ὁ διάβολος, ὄχι ἐπειδὴ τό ἤθελε ὁ ἴδιος (γιατί ἔχει κακή τή διάθεση), ἀλλά ἐξ αἰτίας τῆς δικῆς τους ἀνδρείας, πού ἀντιμετώπισαν ὅπως ἔπρεπε τήν κακία. Καί μέ τόν Τῶβ πιάσθηκε μέση μέ μέση, ὄχι βέβαια γιά νά τόν κάνη νά λάμψη περισσότερο, ἀλλά γιά νά τόν ρίξη χάμου. Γι' αὐτό λέγεται Πονηρός, ἐπειδὴ ἔχει τέτοια γνώμη καί προαίρεση. Ὅμως σέ τίποτε δέν ἔβλαψε ἐκεῖνο τόν ἐνάρετο ἄνθρωπο, ἀλλά ἐκεῖνος ἔβγαλε μεγαλύτερο κέρδος ἀπό τήν ἀμάχη, πράγμα πού κι ἀποδείξαμε. Κι ὁ δαίμων τήν κακία κι ὁ ἐνάρετος τήν ἀνδρεία φανέρωσαν. Ἀλλά ρίχνει κάτω πολλούς, θά πῆ κανεῖς. Ναί, ἀλλά ἐξ αἰτίας τῆς δικῆς τους ἀδυναμίας, ὄχι χάρη στή δική του δύναμη".

Καί σέ ἄλλο σημεῖο ὁ ἱερός πατήρ παρατηρεῖ: "Ἐμεῖς, ἂν θά θέλαμε, πολλά καλά θά κερδίζαμε διά τοῦ διαβόλου, χωρίς αὐτός νά τό θέλει. Φοβούμενοι τήν ὠμότητά του, τίς συνεχεῖς ἐπιβουλές του καί τίς μηχανεύσεις του, ἄς διώξουμε τόν πνευματικό ὕπνο, ἄς εἴμαστε προσεκτικοί καί ἄς θυμόμαστε συνέχεια τόν Κύριο". Καί συμπληρώνει: "Ὅταν γάρ ἡμᾶς ὁ πονηρός φοβῆ καί ταρατίη τότε σωφρονιζόμεθα. Τότε ἑαυτούς ἐπιγινώσκομεν, τότε μετὰ πολλῆς σπουδῆς τῷ Θεῷ προστρέχομεν. Ἔτσι κάθε πειρασμός μπορεῖ νά γίνει στέφανος ἔάν τό θελήσουμε. Καί μακάρι νά γινόταν γιά ὅλους μας αὐτό".

Ἀλλά καί ὁ Μ. Βασίλειος σημειώνει ὅτι ὁ Θεός ἐχρησιμοποίησε τήν πονηρία καί τό μῖσος τοῦ διαβόλου γιά τόν ἄνθρωπο γιά τό πνευματικό καλό τοῦ ἀνθρώπου: "Ἐχρησιμοποίησε, λέει, τήν πονηρίαν του, αὐτός πού μέ σοφίαν καί πρόνοιαν διακυβερνᾷ τά ἀνθρώπινα πράγματα, διά νά γυμνάσῃ τάς ψυχάς μας, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἰατρός χρησιμοποιεῖ τό δηλητήριο τῆς ὀχιᾶς διά νά παρασκευάσῃ σωτήρια φάρμακα" (Ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός, ἔκδ. Γρηγόριος Παλαμᾶς, σελ.119)¹.

¹ Βλ. περισσότερα στό βιβλίο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου: Πόλεμος κατά τοῦ Σατανᾶ, σελ.41-42 ἐξ.

Σύμφωνα, επίσης, μέ τόν Άγιο Κύριλλο Αλεξανδρείας "Μόνον τό πειράζειν ἡμᾶς "ἐπιτέτραπται αὐτῷ" πρός τόν σκοπόν "τῆς ἰσχυροποιήσεως τῶν κατά τήν Ἐκκλησίαν πιστῶν" καί πρός "τόν κατασχυμμόν τοῦ πειράσαντος καί ἀποτυχόντος". Ἐπειδή δέ ἀκριβῶς μόνον τό πείθειν ἔχει ἐπιτραπή εἰς αὐτόν "βιάζεσθαι δέ τινα οὐκ ἰσχύει", "τό δέ μή πεισθῆναι ἐφ' ἡμῖν", καί ἐξ ἡμῶν ἐξαρτᾶται "δέξασθαι τήν προσβολήν" αὐτοῦ "ἢ μή δέξασθαι", διά τοῦτο διά τοῦ λύσαντος τά ἔργα αὐτοῦ Χριστοῦ "πολλοί μέν εἰσιν οἱ περιγεμόμενοι τῆς ἐκείνου δυνάμεως ἤδη, πολλοί δέ οἱ περιεσόμενοι πάλιν καί οἱ μέλλοντες εὐδοκιμεῖν καί λαμπράν ἐπιδείκνυσθαι νίκην". Τό νά "καταβάλωσι δ' αὐτόν οἱ πρότερον ἠττηθέντες ὑπ' αὐτοῦ" αὐτό ἀποτελεῖ καταισχύνην αὐτοῦ καί «πάσης αὐτῷ κολάσεως μεῖζον καί πρός ἐσχάτην κατάκρισιν ἀγαγεῖν ἱκανόν" (Τρεμπέλα, μν. ἔργ., σελ. 454).

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής βλέπει πέντε λόγους γιά τούς ὁποίους ἐπιτρέπει τόν πειρασμό ὁ Θεός: "ἵνα πολεμούμενοι καί ἀντιπολεμοῦντες εἰς διάκρισιν τῆς ἀρετῆς καί τῆς κακίας ἔλθωμεν" ... "ἵνα πολέμῳ καί πόνῳ τῆς ἀρετῆς κτώμενοι, βεβαίαν αὐτήν καί ἀμετάπτωτον ἔξωμεν" "ἵνα προκόπτοντες εἰς τήν ἀρετήν μή ὑψηλοφρονῶμεν ἀλλά μάθομεν ταπεινοφρονεῖν" "ἵνα πειραθέντες τῆς κακίας, τέλειο μῖσος αὐτήν μισήσωμεν" "μή ἀπαθεῖς γενόμενοι μή ἐπιλαθώμεθα τῆς οἰκείας ἀσθενείας, μή τῆς τοῦ βοηθήσαντος δυνάμεως" (P.G. 90,1005).

Ἐπομένως, γίνεται φανερό ὅτι εἶναι δυνατόν ἀπό τό πικρό νά προέλθῃ γλυκό καί ἀπό τόν πόλεμο εἰρήνη. Ἄρκεῖ νά μάθουμε τήν τέχνη τοῦ πολέμου, ὥστε νά ἀντιπαρατάξουμε ἀνάλογη ἄμυνα πρός τά τεχνάσματα τοῦ ἐχθροῦ. Μιά ἄμυνα πού δέ θά στηρίζεται βέβαια στίς δικές μας δυνάμεις ἀποκλειστικά, ἀλλά στήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ «οὐκ ἐν πλήθει δυνάμεως νίκη πολέμου ἐστίν, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἢ ἰσχύς» (Α΄Μακ. 3,19)".

9. Τέλος, πρέπει νά ποῦμε ὅτι ὁ χριστιανός διαθέτει ἕνα πλήθος ἰσχυρῶν ὄπλων στόν ἀτέλειωτο καί σκληρό ἀγῶνα του κατά τοῦ σατανᾶ. Τά πνευματικά αὐτά ὄπλα εἶναι ἀνάλογα μέ τήν φύση

τοῦ αἰώνιου ἐχθροῦ μας, ἀφοῦ ἡ πάλη μας "οὐκ ἔστιν ἡμῖν πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκούτου τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις" (Ἐφεσ. στ'12). Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ ὄπλα ἰδιαίτερη σημασία καὶ δύναμη ἔχουν ἡ ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου, τὸ σημεῖον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἡ νηστεία καὶ ἡ προσευχή καὶ ἡ τακτικὴ προσέλευση στὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ ἰ. Χρυσόστομος δέν παραλείπει νὰ ἀπαριθμήσει μιὰ σειρά ὀπλων γιὰ μιὰ νικηφόρα πάλη κατὰ τοῦ Σατανᾶ, πού στήν πραγματικότητα εἶναι πάλη καὶ νίκη κατὰ τοῦ ἴδιου τοῦ κακοῦ ἑαυτοῦ μας. "Θέλετε νὰ σᾶς πῶ καὶ δρόμους μετάνοιας; ρωτᾶ. Εἶναι πολλοὶ καὶ ποικίλοι καὶ διάφοροι κι ὄλοι ὀδηγοῦν στὸν οὐρανό. Πρῶτος δρόμος μετάνοιας εἶναι ἡ αὐτοκαταδίκη τοῦ ἁμαρτωλοῦ, "Λέγε σύ πρῶτος τὰς ἁμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῆς (Ἥσ. 43,26). Ὑπάρχει ὁμως κι ἄλλος κατώτερος. Τὸ νὰ μὴ μνησικακῆς στοὺς ἐχθρούς σου, τὸ νὰ συγκρατῆς τὴν ὀργή, τὸ νὰ συγχωρῆς τὰ ἁμαρτήματα τῶν συνδούλων σου. ... θέλεις νὰ μάθης καὶ τρίτο δρόμο μετάνοιας; Εἶναι ἡ ζέουσα κι ἀκριβῆς προσευχή κι ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς βγαλμένη. Κι ἂν θές καὶ τέταρτο δρόμο νὰ μάθης, τὴν ἐλεημοσύνη θά πῶ. Διότι πολλὴ δύναμη ἔχει αὐτὴ κι ἀνείπωτη. Καὶ τὸ νὰ ἔχη κανεὶς μετριοφροσύνη καὶ ταπεινωσύνη, ὄχι λιγώτερο ἀπὸ ὅλα τὰ εἰπωμένα, κατατρῶγει τὴ φύση τῶν ἁμαρτημάτων. Μάρτυς ὁ τελώνης, πού κατορθώματα δέν εἶχε νὰ πῆ, ἀλλὰ πρόβαλε ἀντὶ γιὰ ὅλα τὴν ταπεινοφροσύνη κι ἀπαλλάχθηκε ἀπὸ τὸ βαρὺ φορτίο τῶν ἁμαρτημάτων" .

Συμπεράσματα

Ὁ Σατανᾶς "κυνηγᾶ τοὺς μεμονωμένους" καὶ τοὺς ἀπομονωμένους ἀπὸ τὴν κιβωτὸ τῆς Σωτηρίας μας τὴν Ἐκκλησία. Καὶ τοὺς πολεμᾶ μέ ἓνα σωρὸ τρόπους. Μέ τοὺς πειρασμούς ἐνσπείρει μέσα μας τὸν ἐγώϊσμό καὶ τὴν ὑψηλοφροσύνη ὥστε νὰ ἐπιτύχη τὴν πτώση καὶ ἄρα τὴν ἁμαρτία πού μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐπειτα προσπαθεῖ νὰ ἐκμεταλλευθῆ τὸ φυσικὸ κακό (τὴν ἀρρώστια καὶ τίς δοκιμασίες), γιὰ νὰ μᾶς

κάνη νά τά βάλωμε μέ τόν Θεόν. Κι άκόμη μέ τό χειρότερο όπλο του, πού εΐναι ή πλάνη, ή αίρεση καί ή άπιστία. Εΐναι γνωστή ή φράση του Τερτυλλιανου ότι "έκτός τής Έκκλησίας ούκ έστιν σωτηρία". Έτσι τό τελευταίο αυτό εΐναι ό χειρότερος πειρασμός, γιατί έδω δέν ύπάρχει ή δυνατότητα τής μετανοίας. Ο άνθρωπος έξω ή μακριά από τήν Έκκλησία καί στερημένος από τήν θεία χάρη πού πλούσια ή Έκκλησία παρέχει, εΐναι ένα ξεμοναχιασμένο πρόβατο πού κινδυνεύει άφοϋ "ό αντίδικος ήμών διάβολος ώς λέων ώρυσόμενος περιπατεΐ ζητών τίνα καταπίει" (Α΄ Πέτρ. ε΄ 8). Πέραν όμως από όλα αυτά κύρια καί άποφασιστική θέση έχει ή δική μας προαίρεση, ή δική μας συγκατάθεση ή ύποχώρηση.

Η πλάνη εΐναι ίση μέ τόν διάβολο, σημειώνει ό Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χριστόδουλος: "Ο διάβολος γέννησε τήν πλάνη καί μ' αυτήν έπιζητεΐ νά μᾶς καταστρέψει. Ίδού πώς ό Μ. Αθανάσιος διδάσκει αυτό μέ σαφήνεια: "Ο διάβολος, ό όποϊος έπινόησε τίς αίρέσεις, ένεκα τής δυσώδους κακίας του δανείζεται τίς λέξεις των Γραφών προκειμένου νά έξαπατήσει τούς άκέραιους στην πίστη ρίχνοντας τό δηλητηριό του καί έχοντας για επικάλυμμα αυτές τίς λέξεις των Γραφών" (Κατά άρειανών λόγος Α΄, ΒΕΠΕΣ 30, 128). Έπομένως πλανεμένες δοξασίες καί αίρετικά πιστεύματα, πού δέν συμφωνοϋν μέ όσα ή Έκκλησία μᾶς παρέδωσε, εΐναι φοβερά εμπόδια για τήν ψυχή μας καί ισχυρά όπλα για τό διάβολο" (μν. έργ.σελ. 97). Άς μή λησμονοϋμε ποτέ τήν προειδοποίηση του Αποστόλου Παύλου ότι: "Ο σατανᾶς μετασχηματίζεται εις άγγελον φωτόςκαί οι διάκονοι αυτού μετασχηματίζονται ως διάκονοι δικαιοσύνης" (Β΄ Κορ. ια΄ 13-14).

Στόχος του Σατανᾶ εΐναι ό πνευματικός θάνατος του ανθρώπου, γι' αυτό καί στην Αγία Γραφή καλεΐται "άνθρωποκτόνος" (Ίωάν. η΄ 44). Παρ' όλα αυτά ό Σατανᾶς εΐναι πλέον για τόν Χριστιανό ένας ήττημένος καί άκίνδυνος - "ξεδοντιασμένος" έχθρός.

Ο ίδιος ό Κύριος διεβεβαίωσε τούς μαθητές Του ότι: "έθεώρουν τόν σατανᾶν ως άστραπήν έκ του ούρανοϋ πεσόντα" (Λουκ. ι΄ 18). Ο Ευαγγελιστής Ίωάννης μᾶς βεβαιώνει ότι "εις τουτο έφανερώθη (ό

Χριστός) ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου" (Α΄ Ἰωάν. 3, 8). Καί ὁ Ἀπ. Παῦλος γράφει στούς Ἑβραίους ὅτι ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ ἐγίνε γιά νά καταργήσῃ "τόν τό κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτ' ἔστι τόν διάβολον, καί ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διά παντός τοῦ ζῆν ἐνοχοὶ ἦσαν δουλείας" (Ἑβρ. β΄ 14-15). Στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων διαβάζουμε ὅτι ὁ Κύριος "διῆλθεν εὐεργετῶν καί ἰώμενος πάντας τούς καταδυναστευομένους ὑπό τοῦ διαβόλου" (Πράξ. ι΄ 38).

Ἔτσι λοιπόν, δέν ἀρμόζει στόν Χριστιανό νά φοβᾶται τόν Σατανᾶ. Ὁ Χριστιανός ἀποτελεῖ ἰδιοκτησία τοῦ Χριστοῦ, εἶναι μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ πάνω στό ὁποῖο δέν μπορεῖ νά ἔχει καμμία ἐξουσία ὁ Σατανᾶς. Ἐκτός ἂν τό μέλος αὐτό ἀποκοπεῖ ἀπό τό Σῶμα, ὁπότε εἶναι ἐπόμενο ὅτι θά πεθάνει. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος μᾶς λέει: "Δέν ἀρμόζει νά φοβόμαστε τούς δαίμονες, γιατί οἱ πανουργίες τους εἶναι τίποτε σέ σχέση μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ. ... Ὁ δράκων (ὁ διάβολος) συνελήφθη μέ ἄγκιστρο ἀπό τόν Σωτήρα Χριστό, ὅπως τό ζῶο πού τοῦ πέρασαν κρίκο στή μύτη, ὅπως ὁ δραπετής δένεται μέ κρίκο ἀπό τή μύτη καί μέ ψελλίο ἔχει τρυπημένα τὰ χεῖλη. Καί ἔχει δεθεῖ ἀπό τόν Κύριο σάν πουλάκι γιά νά περιπαίζεται ἀπό μᾶς" (ΒΕΠΕΣ 33, 24).

Ὁ ἱ. Χρυσόστομος στηρίζοντας ὅλους μας στόν κατά τοῦ Σατανᾶ ἀγῶνα μας γράφει: "Ἀμαρτησες, λέγει ἡ Γραφή, ἠσύχασε μή προσθέσης δεύτερη ἀμαρτία, φοβερώτερη. Τό νά ἀμαρτήσῃ κανεῖς δέν εἶναι τόσο φοβερό, ὅσο εἶναι τό νά κατηγορῇ τόν Κύριο μετά τήν ἀμαρτία. Ψάξε γιά τόν αἴτιο τῆς ἀμαρτίας καί δέν θά βρῆς κανένα ἄλλον παρά ἐσένα τόν ἴδιο πού ἀμαρτησες". Ὁ ἱερός πατήρ στήν Ι΄ Κατήχησή του γράφει: "Καί αὐτό θέλω νά γνωρίζετε ὅλοι, ὅτι τόν πιστό χριστιανό δέν μπορεῖ τίποτε νά τόν βλάψῃ ψυχικά, οὔτε αὐτός ὁ διάβολος".

Ἐνας ἀρχαῖος ἐκκλησιαστικός συγγραφέας, ὁ Ἑρμᾶς, προτρέπει τούς χριστιανούς νά μή φοβοῦνται "τήν ἀπειλήν τοῦ διαβόλου, ἄτονος γάρ ἐστίν ὡσπερ νεκροῦ νεῦρα" καί "οὐ δύναται καταδυναστεύειν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ", ἀπό τῶν ὁποίων "ἐάν ἀντισταθῶσιν αὐτῷ νικηθεῖς φεύξεται ἀπ' αὐτῶν

κατησχυμμένος" (παρά Π. Τρεμπέλα, μν. ἔργ., σελ. 454).

Καί ὁ ἱερός Χρυσόστομος καταλήγει: "Μή λοιπόν φοβᾶσαι τόν διάβολο κι ἄς εἶναι ἀσώματος. Ἔσπασε τά μοῦτρα του. Καί τίποτε τό ἀσθενέστερο ἀπ' αὐτόν πού ἔσπασε τά μοῦτρα του, ἀκόμη κι ἂν δέν εἶναι ντυμένος σῶμα. Ὅπως καί τίποτε ἰσχυρότερο ἀπό ἐκεῖνον πού ἔχει παρρησία, ἔστω κι ἂν κουβαλᾷ πάνω του σῶμα θνητό".

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας συστήνουν ὡς ἰσχυρότατο ὄπλο κατά τοῦ σατανᾶ τήν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ καί συμπυκνώνουν τήν πίστη τους καί τήν ἐμπειρία τους στό σύνθημα "Καί Ἰησοῦ ὀνόματι μάστιζε πολεμίους". Ὅπως γράφει ὁ Ἄπ. Πέτρος: "πᾶσαν τήν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περί ὑμῶν" (Α' Πέτρ. ε' 7). Καί δέν θά μπορούσε νά εἶναι διαφορετικά γιά τόν Χριστιανό ἀφοῦ, ὅπως μᾶς διαβεβαιώνει ὁ ἠγαπημένος μαθητής, "ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθείς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ἑαυτόν, καί ὁ πονηρός οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ" (Α' Ἰωάν. ε' 18). Καί τοῦτο διότι: "μείζων ὁ ἐν ἡμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ" (Α' Ἰωάν. δ' 4).